

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΟΝΕΙΡΑ

Ο κομήτης του Χάλλεϋ

Δηγήματα

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΑΓΑΘΟΣ

ΚΕΔΡΟΣ

Βασίλης Βασιλικός: *Υπάρχουν όνειρα*

ISBN 978-960-04-5278-5

Υπεύθυνη Τμήματος Επιμέλειας-Διορθώσεων: Μαρία Σπανάκη
Επιμέλεια-Διόρθωση: Άγης Μπράτσος
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Βασίλης Βασιλικός, 2022*

© *Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2022*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

ΟΝΑΡ ΗΜΕΡΟΦΑΝΤΟΝ

*Πηγμένος στα κοτέτσια της Λογικής βρήκα
ενκαιρία κι εγώ να ξεδώσω υπέρ των ονείρων.*

Και πάνω στο ποτό θυμήθηκα έναν άλλο Κινέζο φιλόσοφο, τον Τσουάγκ Τσου, ο οποίος τετρακόσια χρόνια προ Χριστού ταρακούνησε αυτόν τον ονειροπαρμένο κόσμο λέγοντας: «Πώς μπορώ εγώ να ξέρω ότι οι νεκροί μετάνιωσαν που στο παρελθόν είχαν προσκολληθεί στη ζωή; Όσοι ονειρεύονται φαγητά, ξυπνούν θρηγώνοντας και θλιμμένοι. Όσοι ονειρεύονται θρήνους και θλίψεις ξυπνούν για να μπουν στο κυνήγι. Κι όταν ονειρεύονται, δεν ξέρουν πως ονειρεύονται. Κάποιοι απ' αυτούς ερμηνεύουν τα ίδια όνειρα που ονειρεύονται. Μόνο όταν ξυπνήσουν θα δουν πως δεν ήταν παρά ένα όνειρο... Οι παλαβοί πιστεύουν πως είναι ήδη ξυπνητοί και συγχαίρουν τους εαυτούς τους που θα είναι είτε πρίγκιπες είτε χωριάτες. Τόσο ο Κομφούκιος όσο κι εσύ δεν είστε παρά όνειρα. Ακόμη κι εγώ που το λέω αυτό δεν είμαι παρά ένα όνειρο.

»Μια φορά κι έναν καιρό, εγώ, ο Τσουάγκ Τσου, ονειρεύτηκα πως ήμουν πεταλούδα που πετούσε όλο και πιο ψηλά, ναι, μια πραγματική πεταλούδα. Ήμουν γνώστης τού ότι ακολουθούσα μόνο τις δικές μου φαντασιώσεις, αλλά δεν ήξερα ότι σαν άνθρωπος είχα δική μου ατομικότητα. Αιφνίδια ξύπνησα και να με πάλι ο εαυτός μου. Δεν ξέρω αν ήμουν ο άνθρωπος που ονειρευόταν πως ήταν πεταλούδα ή αν τώρα είμαι η πεταλούδα που ονειρεύεται πως είναι άνθρωπος».

Τζακ Λόντον, *Ο αλκοολικός*,
μτφ. Γιώργος Γιάνναρης

1

Υπάρχουν όνειρα που πουλιούνται στην αγορά, συσκευασμένα ή νωπά, σε τιμή ευκαιρίας, όνειρα εισαγωγής ή και ντόπια, αφορολόγητα, εγχώριας κατασκευής, όνειρα που βγαίνουν ανάλογα με τις εποχές, όπως τα φρούτα, κι άλλα στην ψυχραποθήκη, που τα βρίσκεις όλη τη χρονιά, όνειρα σε λαϊκές αγορές και πολυκαταστήματα, άλλα μεγαλωμένα με χημικά λιπάσματα κι άλλα με κοπριά ζώων, δηλαδή αγνά, όνειρα θερμοκηπίων κι όνειρα ελευθέρως βοσκής, όνειρα με δόσεις και μισοτιμής – στο Μοναστηράκι πουλιούνται παλιά όνειρα τις Κυριακές που τα ψάχνουν οι συλλέκτες, όνειρα αντίκες στο Γιουσουρούμ, σαν παλιωμένοι δίσκοι ή δυσεύρετα βιβλία· υπάρχουν όνειρα πολιτικά, προπαγανδιστικά ενός κόμματος ή μιας ιδεολογίας, όνειρα καταστροφολογικά, όπως οι ταινίες με τους σεισμούς που κάνουν την αίθουσα ολόκληρη να τρέμει – ή το νομίζεις εσύ, ο θεατής –, και στον πνιγμό τους βρέχεσαι, καταποντίζεσαι και ξυπνάς με ουρλιαχτά· όνειρα της πάχνης, του σύννεφου, του χιονιά, κρυσταλλικά σαν τις νιφάδες, μεταξωτά σαν τα μαλλιά, όνειρα με σκάλες κι όνειρα με σκαλωσιές, όνειρα με φύλλα κι όνειρα με φυλλωσιές· υπάρχουν, ακόμα,

όνειρα μουσικά, της τζαζ, των μπλουζ, όνειρα χαρντ ροκ, της όπερας, με σκηνικά θεσπέσια που έχουν βάθος, κι άλλα μονοδιάστατα που ξετυλίγονται σ' ένα γυμνό μάρσο φόντο· όνειρα στερεοφωνικά ή και σε βίντεο· παντού θα βρεις τα όνειρα, στις πέντε ηπείρους, στο διάστημα (εκεί μονάχα είναι αβαρή, γιατί δεν τα καταπιέζει ο όγκος της ατμόσφαιρας)· όνειρα διουρητικά, κωνευτικά, της «Πέτσι» και της «Κόλα», όνειρα οδονηρά σαν τους κολικούς κι άλλα βραδυφλεγή, όνειρα πυρομανών κι Εσκιμών· όνειρα που μοιάζουν με τη διάταξη της Μικρής και της Μεγάλης Άρκτου· υπάρχουν, ακόμα, όνειρα εικαστικά, αρχιτεκτονικά, της τέχνης του λόγου και της τεχνολογίας, με άπειρα σωμάτια ενσωματωμένα μέσα τους όπως στα τρανζίστορ· πουλιούνται, ακόμα, όνειρα μεταφυσικά, παραφυσικά, σε μαγνητοταινίες, κασέτες, σε γραμματόσημα, όνειρα με ένσημα, κι άλλα που έχουν σαν δέκτη τον ίδιο τον πομπό τους· όνειρα που τα πιάνεις στα μεσαία ή στα βραχέα κύματα, όνειρα FM, τυπωμένα σε χαρτί των 100 γραμμαρίων, σε σαμουά, κι άλλα σε φωτοσύνθεση, με πεζά στοιχεία, σαιξπηρικά ή του Ντράγιερ, βαλκανικά, οθωμανικά, όνειρα Παλαιστινίων, ολοκαυτωματικά, θραύσματα ονείρων που εκπυρσοκροτούν στον ύπνο σου όπως τα πυροτεχνήματα, κι άλλα που σφυρίζουν μα δεν σκάνε· πουλιούνται όνειρα εκτελωνισμένα κι άλλα στη μαύρη αγορά· όνειρα πετρελαιοπηγών, πετροχημικά, ευρωπαϊκά ή των αποικιών που έγιναν ανεξάρτητες· όνειρα σκλάβων, λεύτερων, σκλαβόδουλων, σλαβικά, αρβανίτικα, της ξενιτιάς, του νόστου, όνειρα μεταναστευτικά, υδατανθράκων που σ' αδυνατίζουν ή σε παχαίνουν, ανάλογα· μεθυσμένα όνειρα σαν

τα καράβια, κι άλλα μαστούρικα, από λιβανέζικο χασίσι μέχρι το όπιο, όνειρα δηλαδή τεχνητών παραδείσων, όνειρα με ενέσεις ηρωίνης που σε οδηγούν σιγά σιγά στον θάνατο· ενσταντανέ, Kodachrome, με καφεΐνη ή decs, αποτοξινωμένα· όνειρα ροκοκό, μπαρόκ, ετρουσκικά· όνειρα με βιδάνιο· παρτουζιάρικα· μονογαμικά· όνειρα αννανιστικά που τα λεν ονειρώξεις· λαπαδιασμένα ή σπυρωτά· όνειρα που σε επιστρέφουν, σε αντιτρέφουν ή σε παν μπροστά· στρατευμένα ή όνειρα χωρίς χαρακτηριστήρα, ανώνυμα, άοσμα και παρακατιανά· υπάρχουν όνειρα ηφαιστειογενή κι άλλα της πλήξης, του λιμνάσματος, δίδυμα, σιαμαία ή εγωκεντρικά· πουλιούνται, ακόμα, όνειρα δίτροχα, τρίτροχα, τετράτροχα, κι εκεί σταματούν γιατί μετά απογειώνονται και γίνονται μπαλόνια, ανεμόπτερα, ντακότες, καραβέλες, τετρακινητήρια, τούρμπο· υπάρχουν όνειρα Πόρσε, Μαξεράτι, Κογκόρντ· όνειρα αεριούχα και δίχως γκάζι, γκαζόζες όνειρα εκφυροκροτούν στον ύπνο σου σαν καμπανίτες και σε τρομάζουν, ενώ άλλα είναι με σιγαστήρα, μουλωχτά· σταυρικά· όνειρα βουδιστικά, κομφουκιανικά, του Μάο και της χήρας Μάο, της τίγρισης· όνειρα ελεφάντινα, λιονταρίσια, σκυλίσια και σκυλάδικα· όνειρα μπουζουκιών, κι άλλα μικρότερα σαν τα μπαγλαμαδάκια, ρεμπέτικα, αρχοντορεμπέτικα, όνειρα σαν αργεντίνικα τανγκό, φολκλορικά και κοσμοπολίτικα, επαναλαμβανόμενα σαν τα ξενοδοχεία Χίλτον ή τα Χολλντέι Ινν, αλλάζοντας μονάχα σύμφωνα με την αρχιτεκτονική του ύπνου σου, όντας κατά βάση τα ίδια· όνειρα επίορκα, άδεια, λευκιστικά· όνειρα που ο Τρότσκι θα τ' απέριπτε, αλλά που οι επίγονοί του τα λεν τροτσικιστικά· θα βρεις στην Κίνα όνειρα γιαπωνέ-

ζικα και στην Ιαπωνία όνειρα σπυρωτά, σαν το κινέζικο ρύζι· όνειρα φαγητών υπέροχων· παλατιών· δονκών· αιμομιξίας, κι όνειρα καθαρόαιμα που τρέχουν σαν τα άλογα στον ιππόδρομο, χωρίς ν' αποκλείεται το όνειρο αουτσάιντερ να κερδίσει· όνειρα ποδοσφαιρόφιλα, του τένις, του πινγκ πονγκ που ηχούν στο κρανίο σου μονότονα, καθώς δεν βλέπεις εσύ τους παίκτες· όνειρα που κερδίζουν βραβεία όπως στους διαγωνισμούς των «Μις»· όνειρα ευρωκομμουνιστικά, γκανγκστερικά, κι όνειρα φτωχών που βλέπουν στον ύπνο τους πίτσες· εντέλει, υπάρχουν όνειρα ονειρών που σε κάνουν ν' αναπηδάς στο κρεβάτι σου αναφωνώντας: «Όχι, δεν μπορεί να 'ναι αλήθεια αυτό. Το ονειρεύτηκα».

Γι' αυτό τα όνειρα, επειδή ακριβώς η ενάργηιά τους είναι τρομακτική, έγιναν αντικείμενο της ξύπνιας ζωής μας και μπήκαν στη διαφήμιση σαν σφήνες· σποτ ονειρών διακόπουν καμιά φορά ένα ονειρικό σίριαλ ή κοσμούν τις σελίδες – αν ολόκληρα δεν αποτελούν τη σελίδα – μιας εφημερίδας ή ενός περιοδικού που βγαίνει καθημερινά ή εβδομαδιαία, όπως τα όνειρα εκείνα που επανέρχονται σε τακτές ημερομηνίες. Γι' αυτό υπάρχουν εξάλλον και στα πανεπιστήμια έδρες ονειρολογίας και η ονειρογραφή έχει τους ονειροκρίτες της. Γι' αυτό και τα διπλώματα ονειρικών σπουδών είναι σήμερα περιζήτητα στις μεγάλες επιχειρήσεις, στις πολυεθνικές των ονειρών ή στα μεγάλα ονειρικά τραστ και στα κονσόρτιουμ. Γι' αυτό κι η Κοινή Ευρωπαϊκή Αγορά των Ενυπνίων υποχρεώνει στα σχολεία, απ' το δημοτικό, να γράφονται εκθέσεις ιδεών με βάση τα όνειρα των μαθητών και οι καθηγητές κι οι

δάσκαλοι μπροστά στον μαύρο πίνακα ή στη μικρή οθόνη – αν το μάθημα γίνεται απ’ την τηλεόραση – παρουσιάζουν, πριν αρχίσουν, το όνειρο που είδαν την προηγούμενη βραδιά και στις Πανελλήνιες μπαίνουν ως θέματα ονειρικές φράσεις από συγγραφείς που ονειρεύτηκαν όχι να ερμηνεύσουν, αλλά ν’ αλλάξουν τον κόσμο. Γι’ αυτό κι ο Μαρξ μιλάει για την υπεραξία που κλέβουν τ’ αφεντικά από τα όνειρα του εργάτη που ονειρεύεται να γίνει αυτός τ’ αφεντικό κι όλο τον ξεγελούν, όπως στα όνειρα που όλο φτάνεις και δεν τα καταφέρνεις να πιάσεις την καλή, μια και καλή. Γι’ αυτό και στα πολιτικά τα κόμματα κι οι παρατάξεις παίζουν με τα όνειρα των ψηφοφόρων τους, δηλαδή πώς ν’ αποκτήσουν ένα αδασολόγητο αμάξι ή πώς να φεύγει το σκατό από ονειρικούς σωλήνες, στη μεγάλη θάλασσα, αντί να μαζεύεται στον βόθρο του κήπου. Τα όνειρα έτσι είναι μια ουσία ζωής, η πρώτη που σε κρατά σε εγρήγορση στην άθλια ύπαρξή σου, και βιάζεσαι να τρέξεις, να ξεχαστείς σε μια ονειρική ταινία ή σε ένα βιβλίο με όνειρα, ή στον έρωτα, όπου τα όνειρα που πλάθουν οι εραστές είναι τόσο συχνά το αντίθετο απ’ την πραγματικότητα που ζούνε· και βγαίνουν ξανανιωμένοι απ’ τον έρωτα γιατί μπόρεσαν να ονειρευτούν, κι όσα τους προσγειώνουν στη ζωή – η κάρτα, το νοίκι, η αρρώστια, η γκρίνια – τα μισούν και ζουν σε όνειρα ταξιδιών, σε διακοπές ονείρων, σε ονειρικές καταστάσεις συμβίωσης ή πηγαίνουν να ξεδώσουν σ’ ένα όνειρο γηπέδου ή σε καμιά ονειρική εκκλησιά. Ωστόσο δίπλα στα καθαρά ατομικά όνειρα υπάρχουν και τα συλλογικά ομολογιά τους, όπως το αλυτρωτικό όνειρο της Κόκκινης Μηλιάς, το όνειρο για

μια Ελλάδα λεύτερη, ανεξάρτητη, το όνειρο για τα νιάτα και τα περήφανα γηρατειά, ενώ τα χελιδόνια φέρνουν το όνειρο κάθε άνοιξη και πετσοκόβουν τον αέρα σαν τους ράφτες – οι χελιδονοουρές μοιάζουν με φράκα νάνων σε σμίκρυνση και τα λουλούδια που τ' αγαπούν οι άνθρωποι σε μεταφέρουν, με τις μυρωδιές τους, σε χώρες άλλες, σ' άλλους κήπους, παραδείσιους, ονειρικούς, όπου δεν υπάρχει η ασχήμια του τοίχου, το αμετάκλητο του τάφου, η επίπεδη κάτοψη του παραλληλόγραμμου του τραπεζιού που μόνο με το βάζο πάνω του γεμάτο άνθη μεταμορφώνεται σ' ένα πόδι ανάστροφο και γίνεται πέλμα του ουρανού. Γι' αυτό στην ονειρική κατάσταση που ζούμε όντας ξύπνιοι προτείνουμε στον επόμενο εφιάλτη μας, αντί για το μανιτάρι της πυρηνικής καταστροφής, ένα ονειρολούλουδο στο σχήμα του ηλιοτρόπιου, που, κι αν μαδήσει, θα μας αφήσει τουλάχιστον τα σπόρια του, να τα τρώμε και μέσα απ' αυτά, σαν καλοί αγωγοί που θα 'ναι του Όλου, όπως στην ολογραφία, μέσα απ' τα μπατιρόσπορά του να το φέρνουμε, ξανά και ξανά, ολόκληρο στον νου μας.

– Μπορείτε να μου πάρετε τη ζωή, είπε στο δικαστήριο ο κατηγορούμενος, αλλά δεν μπορείτε να μου πάρετε το όνειρό μου. Αυτό δεν το μπορείτε. Ακόμα κι αν το θέλετε.

Κι οι συνοφρνωμένοι πάρεδροι, αφού το σκέφτηκαν, πάνω στα κιτάπια τους που ήταν αποστεωμένα όνειρα – λευκές αχιβάδες ονείρων που φύγαν, τάπητες όπου τα όνειρα μάτωσαν αφήνοντας την παρθενιά τους –, αποφάνθηκαν:

– Αφού δεν μπορούμε να του πάρουμε το όνειρο, τι να την κάνουμε τη ζωή του;

Και μετέτρεψαν τον θάνατο σε ισόβια. Οπότε αυτός μπορούσε, μες στο κελί της φυλακής του, να ονειρεύεται ανενόκλητος απ' τα χίλια παράσιτα της ζωής.

Και τώρα δεν θέλουμε να πούμε για τον Φρόντι. Μας είναι σχεδόν ολότελα αδιάφορη η δική του ερμηνεία των ονείρων. Για μας ο Φρόντι άλλο δεν έκανε παρά να κατεβάσει την υψηλή τους συχνότητα σε οικιακή χρήση. Σαν τον Έντισον, που πήρε το φως του ήλιου και τεχνητά, με θάρρος, με εξυπνάδα, το έκανε λαμπτήρα. Εμείς άλλο λέμε: πως ο άνθρωπος, από τότε που σηκώθηκε απ' τα τέσσερα στα δυο του πόδια, ονειρεύεται συνέχεια. Είναι μια στάση αυτή, η δίποδη, που τον τραβάει ολόενα προς τα πάνω. Κι αυτό το όνειρο, που είναι ο ίδιος μες στο όνειρο, αυτό του δίνει την ενέργεια που χρειάζεται σε κατάσταση ενάργειας για να συνεχίσει πάνω στη γη την κατά τα άλλα επιθανάτια, δίχως τα όνειρα, ύπαρξή του.

2

Όταν με τους ονειρόφιλους – το όνειρο ήταν απορροφητικό της σχέσης μας σαν τα υδρόφιλα μπαμπάκια – αποφασίσαμε να βγάλουμε μια εφημερίδα, την *Επετηρίδα των Ονείρων* (πλατιά, σε σχήμα παλιό, όχι όπως τα ταμπλόιντ, όπου συνηθίζονται οι έγχρωμες κακοτυπωμένες φωτοτυπίες, γιατί τα όνειρα είναι μαυρόασπρα, δεν έχουν βγει ακόμα, ευτυχώς, φωτογραφικά φιλμ για να τα χρωματίσουν), βρεθήκαμε, φυσικά, αντιμέτωποι με το πρω-

ταρχικό θέμα κάθε εφημερίδας, που είναι το οικονομικό. Κεφάλαια εμείς δεν είχαμε. Μα και να είχαμε, δεν θα πρότεινε κανένας μας στον άλλο να τα ρίξει σε μια επιχείρηση τόσο αμφίβολη όσο θα 'ταν η δική μας.

Ήμασταν τέσσερις όλοι κι όλοι. Ο Ζήσης, παλιός αντάρτης που ζούσε ακόμα με το όνειρο μιας Ελλάδας της λαϊκής κυριαρχίας· ο Θωμάς, που το όνειρό του να γίνει βιομήχανος τρεις φορές το έφτασε και τρεις φορές του ξέφυγε μέσα απ' τα χέρια· ο Ζήνωνας, που ήταν επαγγελματίας των ονείρων – έγραφε στο περιοδικό *Ονειροκριτής* – κι εγώ, ο Ειρηναίος, ένας συγγραφέας που κατέγραφε μια ζωή τα όνειρα άλλων σαν δικά του, ή τα δικά του σαν να 'ταν αλλωνών. Έτσι, το ότι λεγόμασταν «ονειρόφιλοι» μόνο αστείο δεν ήταν.

Όσπου τον βρήκαμε τον μαϊκήνα μας, τον Δημήτρη μας, έναν μετανάστη, γνωστό του Ζήωνα, που είχε επαναπατριστεί από την Αυστραλία με ένα όνειρο: να ρίξει τα λεφτά του εδώ για να κάνει μια εκδοτική επιχείρηση. Κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι. Όπως στα όνειρα καμιά φορά συναντιόνται οι πιο απίθανες καταστάσεις και λες ξυπνώντας «ήταν μόνο στο όνειρο», έτσι κι εμείς ζούσαμε το όνειρο στην πράξη. Βρέθηκε ο ονειροχρηματοδότης που η ιδέα μας για να «*λάβουμε τα όνειρα εκδίκηση*» όχι μόνο του άρεσε, αλλά τη βρήκε και πολύ εμπορική.

– Η *Επετηρίδα* θα πιάσει, συμπέρανε ευθύς μόλις μας άκουσε. Είναι κάτι που λείπει. Ο κόσμος δεν ζει μόνο με τα ποδοσφαιρικά. Θέλει όνειρα και βίντεο. Την αγορά

του βίντεο τη βρήκα υπερκαλυμμένη. Τα όνειρα, ευτυχώς, επειδή δεν πιάνονται, δεν εισάγονται, δεν είναι υλικά αγαθά, ο Νεοέλληνας, που είναι χωρίς φαντασία, τα έχει περιφρονήσει.

Αυτός θα έβαζε λοιπόν τα λεφτά και τα μηχανήματα. Εμείς τη φαιά ουσία. Κι αρχίσαμε από το πρώτο βήμα που έπρεπε να κάνουμε, να ζητήσουμε για την εφημερίδα μας ατέλεια χάρτου.

– Οπωσδήποτε, μας είπε ο αρμόδιος υπάλληλος όταν κάναμε τη σχετική αίτηση στο Υπουργείο Προεδρίας – στη Ζαλοκώστα 3 –, τα όνειρα έχουν ατέλεια. Μα δεν ξέρω αν και το χαρτί που θα τυπώνονται θα έχει ατέλεια κι αυτό. Θα πρέπει ίσως να δείτε τον κύριο Γενικό.

Κλείσαμε ραντεβού με τον Γενικό – τον ήξερε ο Ζήσης απ’ τον Σύλλογο των Αντιστασιακών –, που μας υποδέχτηκε με χαρά κι είπε πως σίγουρα δικαιούμασταν την ατέλεια, αφού θα βγάζαμε εφημερίδα. Ρώτησε μόνο, χωρίς να δείξει ότι αυτό έχει καμιά σημασία, έτσι πληροφορικά, ποιας πολιτικής απόχρωσης θα ήταν.

– Τα όνειρα είναι έξω απ’ την πολιτική, του απαντήσαμε κι οι τέσσερις με ένα στόμα.

Και του είπαμε ότι για σύνθημά μας στην πάνω δεξιά πλευρά θα έγραφε: «Όνειρα όλου του κόσμου ενωθείτε» και παρασύνθημα, στην αριστερή γωνιά, θα είχαμε το «Ονειρευόμαστε ελληνικά», κι αυτό για να αποφύγουμε τον διχασμό που θα προκαλούσε στους αναγνώστες μας το μότο «Τα όνειρα τώρα δικαιώνονται» ή «συνεχίζονται»,

όσο κι αν, πρόσθεσα εγώ, το «συναχώνονται» έλυνε σε επίπεδο λογοπαίγνιου και μόνο το πρόβλημα.

– Κατάλαβα, είπε. Το όνειρο της προόδου που θέλετε να στηρίξετε κι εσείς. Κι έρχεται στη σωστή στιγμή, αφού η πολιτεία σκέφτεται να εγκαινιάσει το πρώτο «ονειροκομείο», ενταγμένο κι αυτό μέσα στο Εθνικό Σύστημα Υγείας.

Μας υποσχέθηκε κιάλας μια μικρή ενίσχυση από τους άδηλους πόρους του υπουργείου. Όλες οι εφημερίδες επιχορηγούνταν απ' το κράτος. Γιατί όχι κι εμείς;

Καταχαρούμενοι τρέξαμε να το πούμε στον Δημήτρη, τον μαικήνα μας. Το χάρηκε κι αυτός και, μια και δυο, στρωθήκαμε να ετοιμάσουμε το πρώτο φύλλο. Θα 'ταν ένα τετρασέλιδο σε γλασέ χαρτί.

– Σαν την εφημερίδα των συνοικεισίων, πρόλαβε να πει ονειρικά ο Θωμάς.

3

Υπάρχουν όνειρα διαστημικά, αφιλόκερδα· όνειρα που μένουν κλεισμένα για χρόνια στη θυρίδα μιας τράπεζας υποταγμένα· κι άλλα που είναι σαν τους ανηπότακτους απ' τον στρατό, δεν επιστρέφουν στη χώρα του ύπνου μας και γερνούν μακριά της, ώσπου κάποια αμνηστία τους επιτρέπει να επαναπατριστούν και τότε βρίσκονται ξαφνικά ξεπερασμένα από άλλα όνειρα που έχουν στο διάστημα αυτό μεγαλώσει, γιατί η φύση των

ονείρων είναι τέτοια που δεν δέχεται το κενό, η ονειρική βλάστηση δεν κρατάει αδειανή τη θέση ενός ονείρου που λείπει· κι άλλα εξαγορασμένα, όπως η θητεία που την εξαγοράζεις για να μην υπηρετήσεις, φαλακρά όνειρα, σε παραφθαρμένη γλώσσα· υπάρχουν όνειρα τοξικά, όπως αυτά που μεγαλώνουν μες στους αντιδρασθήρες και, παρ' όλα τα προφυλακτικά μέτρα που λαμβάνονται, αυτά καταφέρνουν να ξεγλιστρήσουν λίγο το δηλητήριο του αιμού τους και να βλάψουν τους ανθρώπους που ζουν εκεί κοντά, γιατί μπορεί, συμβαίνει στη ζωή, το όνειρο του ενός να είναι ο εφιάλης του άλλου· υπάρχουν όνειρα αθιγγανικά, περιπλανώμενα, όνειρα αιωνόβια, όπως τα δέντρα· κι άλλα που κρατούν μια βραδιά, «οβήνουνε πάντα πριν ξημερώσει»· κι αυτά που βγαίνουν με την ανατολή, γιατί ζητούν το φως του ήλιου για να υπάρξουν· όνειρα πελαγίσια, караβίσια, ανεξίτηλα σαν τα τατουάζ στο δέρμα των ναυτικών, όνειρα στο κύμα, εντοιχισμένα κι αχειροποίητα, ψηφιδωτά, όνειρα βυζαντινών αυτοκρατόρων, διαμαρτυρόμενα, καθολικά, του αυτοκράτορα Χιροχίτο, φασιστικά, μεγαλόπνοα, που φεύγουν κάποτε αφήνοντας ωστόσο το κέλυφός τους σαν όστρακο για τους μελετητές της Ιστορίας, σαν ένα αρχιτεκτόνημα, άδειο από μέσα, που σημαδεύει μια εποχή· όνειρα τσέπης, πιστωτικά, American Express, Diners, Visa, όνειρα που εξαργυρώνονται παντού στη διεθνή αγορά, κι άλλα, όπως τα ρούβλια, που μόνο μες στη χώρα τους έχουν πέραση, όνειρα που οι ονειρευόμενοι είναι πρόθυμοι να τα ανταλλάξουν ένα προς πέντε με άλλα όνειρα που η επίσημη τιμή τους τα κρατά στο ένα προς ένα· υπάρχουν, ακόμα, όνειρα παράνομα που αλλάζουν μορφές

για να επιβιώσουν, απεργοσπαστικά του ύπνου, κι άλλα που σκηνοθετούν τη μεγάλη λευκή απεργία που λέγεται θάνατος και διαρκούν, όσο κι αυτοί, πριν μεταλλαχθούν σε κάτι άλλο· όνειρα μετενδυματικά, δηλαδή τραβεστί, αμφίσημα, αμφίροπα, δικοτυλήδονα, βατράχια όνειρα, αμφίβια κι ανωφελή σαν τα κουνούπια στα έλη του ύπνου· κι όνειρα σαν τους γλάρους που ακολουθούν τις τράτες τρώγοντας ό,τι οι ψαράδες πετούν απ' τα δίχτυα τους, όνειρα αντιρατσιστικά, ανθρακωρύκων που ονειρεύονται να βγουν στο φως της μέρας· της πληροφορικής, τερματικά κι ατέρμονα σαν ρομάντζα σε συνέχειες· όνειρα μπροσούρες που σε ξυπνούν απ' τον λήθαργο, όνειρα μανιφέστα, σημειωτικά, που είναι σημαίνοντα χωρίς σημαίνόμενα, όνειρα στρουθοκαμηλικά, γιατί κρύβουν βαθιά το κεφάλι τους στην άμμο, νομίζουν πως δεν τα βλέπεις, ενώ οι κνηγοί των ονείρων με αυτόματα δίκαννα χτυπούν δεκάδες τέτοια, κάθε Σεπτέμβρη, σαν τις τσίχλες· όνειρα που τρέχουν σαν τις πετροπέρδικες σε βαθιά φαράγγια, αμμώδη – βουλιάζεις περπατώντας τα, ώσπου ένα όνειρο μέσα στο όνειρο ξεπροβάλλει σαν μια όαση στη Σαχάρα του ύπνου· όνειρα ελικόπτερα, τηλεκατευθυνόμενα, SS-20 και Hawk, διηπειρωτικά, όνειρα που πετούν χαμηλά και δεν τα πιάνουν τα ραντάρ της εγρήγορσης και σου βγαίνουν μπροστά έξαφνα – ενώ απορείς που δεν τα θυμήθηκες ξυπνώντας – σαν ερημίτες ασκητές, καπουτσίνους, Αγίους Φραγκίσκους της Ασίζης· όνειρα προραφαελικά, μοντιλιανικά, του Σαγκάλ και του Μάρκο Πόλο, του Τζένηκς Χαν, μογγολικά, ιρακινά και ιρανικά, ειρωνικά, Πυραμίδων, μυκηναϊκά, αζτέκικα· κι ακόμα, βροχερά όνειρα, χαλαζικά,

όνειρα σε μπαρμποντιέρες με λαχεία, τυχερά που λεν, γουρλίδικα, κι όνειρα γρουσουζικά, του δεκατρία, ή αστροφυσικά, χειρωνακτικά και διανοούμενα, ενόργανα κι ανόργανα, που μεγαλώνουν τροπικά στον ύπνο μας, όνειρα χαμένων πατριδών, ιωνικά, πυθαγόρεια, γεωμετρικά, δεκαδικά κι ολόμαλλα σαν προβειές που μας ζεσταίνουν, νάιλον, πλαστικά, του υγραερίου και της αιθαλομίχλης, όνειρα πνιγερά που ανεβάζουν επικίνδυνα τον δείκτη, αβυσσαλέα, μεσαιωνικά, παλαιολιθικά, νομαδικά και γεωργικά, στάχυνα ή σαν το καλαμπόκι, που το ψήνεις και γίνεται ποπκόρν στο σινεμά, όνειρα που σκάνε σαν τα ρόδια, κι άλλα που πέφτουν κάτω απ' τη μηλιά, μήλα όνειρα κι αμίλητα, όνειρα στρουκτουραλιστικά, της εποχής των ηλεκτρονικών εγκεφάλων, κι άλλα βαρομετρικά που οδηγούν τους ναυτιλλομένους, που είναι συνήθως προληπτικοί, όνειρα βαρβιτορικά, νηπενθή, αγάπανθα, όνειρα αγάπης και μοναξιάς, όνειρα...

Όλα αυτά θα είχαν τη θέση τους στην εφημερίδα μας. Όλα θα αποτελούσαν την ύλη, τη στόφα που φτιάχνει τα όνειρα (The stuff that dreams are made of), stuff, δηλαδή στόφα, κι ο Σαίξπηρ μέγκλα, δηλαδή: made in England, όνειρα δαντικά, του Καθαρηστίου και του Παραδείσου, όσο κι αν ο ίδιος ο Δάντης έγινε συνώνυμο της Κόλασής του, όνειρα του Οβίδιου και βίδες όνειρα, κοχλίες που σφηνώνονται στο δέρμα το απροστάτευτο του ύπνου σου και σου ρουφούν το αίμα σαν τις βδέλλες, γιατί αυτά δεν είναι τα όνειρα που παίρνουν εκδίκηση, αλλά οι πραγματικότητες που παρασταίνονται σαν όνειρα και σου κολλούν ανεξίτηλα, για πάντα· δεν

υπάρχουν, θέλω να πω, όνειρα δρακουλιάρικα που πίνουν το αίμα, υπάρχει ένα αίμα ονείρων που τρέφει τα όνειρα, καμωμένο απ' τα λευκά και τα ερυθρά αιμοσφαίρια του Μορφέα, καμία σχέση με το αίμα που κυκλοφορεί στις φλέβες – το σώμα, ναι, στηρίζει τα όνειρα, όμως δεν έχει καμία σχέση μ' αυτά, όπως οι τραπέζιτες που στηρίζουν τα επιχειρησιακά όνειρα δαιμόνιων εμπόρων και μένουν έξω από τον ΦΚΕ –, όνειρα εργατοπατερικά, πατερικά, των Γραφών και των Αγράφων, που ευαγγελίζονται καλύτερες ημέρες, όνειρα παλαιοημερολογίτικα, μοναστικά, μοναστηριακά, της φραγκοκλησιάς και του φραγκόσκου, όνειρα κληματαριές στις πεζούλες του ύπνου, δροσιστικά με τη σκιά που χαρίζουν στον δουλεντή, στον τρυγητή, στον ξυλοκόπο, στον ξυλοθραύστη, όνειρα αγαλμάτινα που στάζουν αίμα άλικο, το αίμα των αγαλμάτων· κι όνειρα που προνίζουν τον εγκέφαλο, σαν επεισόδια παραλντικά των νύρων, όνειρα βελονιστικά, αποσμητικά του ιδρώτα της μέρας κι αναισθητικά, με χλωροφόρμιο ή τζιτζίκια, όνειρα που ροκανίζουν το φως, τριζόνια όνειρα, ήπια, νήπια, πια... Όλα αυτά θα ήταν ευπρόσδεκτα στην εφημερίδα μας, θα φιλοξενούνταν σε ειδική στήλη, στα όνειρα των αναγνωστών (μια στήλη που είναι αλήθεια – και κάνω τώρα ένα άλμα στον χρόνο της αφήγησής μου – σύντομα μεγάλωσε και έφτασε να πιάνει τη μισή σχεδόν εφημερίδα, αφού εκείνο – φάνηκε απ' την αρχή – που είχαν περισσότερο από καθετί ανάγκη οι άνθρωποι ήταν να κοινωνούν τα όνειρά τους που τα έβλεπαν μόνοι τους κι αποκλειστικά, χωρίς να τα μοιράζονται ούτε και

μ' εκείνον που πλάγιαζαν μαζί στο ίδιο κρεβάτι), κι έτσι αναπτύχθηκε σιγά σιγά, μέσα απ' την εφημερίδα μας, που έφτασε να ξεπεράσει – βιάζομαι να το πω από τώρα – ακόμα και την *Αυριανή*, μια νέα τάση, μόδα σχεδόν, να μιλούν οι άνθρωποι στις συντροφικές για τα όνειρά τους, να τα διηγούνται, να τα λένε στους άλλους, να τους παροτρύνουν για να τους πουν τα δικά τους κι αυτοί – έγινε «in» οι άνθρωποι να μη λένε τίποτ' άλλο το πρωί παρά τι είδαν στον ύπνο τους το βράδυ –, κι ακόμα, αν δεν είχαν δει τίποτα, να κατασκευάζουν όνειρα που θα ήθελαν να είχαν δει, κι όλα όσα αποτελούσαν μέχρι σήμερα το καθημερινό προσφάι των ανθρώπων – η πολιτική, τα ποδοσφαιρικά, τα εγκλήματα κι η μικροζωή που αναπτύσσεται γύρω απ' τον καθένα, τον κάθε οργανισμό, παρασιτικά και τον απομυζάει, όλα αυτά – αντικαταστάθηκαν τώρα με τις μεγάλες ειδήσεις που βγάξαμε εμείς στην επιφάνεια, το όνειρο που είδε ο Ρήγκαν, το όνειρο του Γκορμπατσώφ, το όνειρο του Ντενγκ Σιάο Πινγκ για εκ-μωδερνισμό καθώς καταργήθηκε το Σινικό Τείχος της απομόνωσης κι οι Κινέζοι πολίτες έγραφαν τώρα στον τοίχο καθημερινά τα πιο παράτολμα, ακόμα και κομφουκιανικά, όνειρά τους, τους επιτρεπόταν ακόμα και να ονειρευτούν την επιστροφή του Μεγάλου Αυτοκράτορα, όπως άλλοτε είχαμε εμείς τον Μαρμαρωμένο Βασιλιά, κι οι αναγνώστες μας απέκτησαν έτσι τη συνήθεια να έχουν σε πρώτο πλάνο κι αυτοί τα όνειρά τους.

Την απήχηση που είχαμε τη βλέπαμε κάθε βδομάδα